

Nationaal Park
Drents-Friese Wold

Nationaal Park
Dwingelderveld

Holtingerveld

Informatiebulletin

VELDWIJZER

Omdat PostNL gestopt is met huis-aan-huisbezorging, moeten wij Veldwijzer op huisadres bezorgen. Vanwege de beperkte oplage is in biobased plastic de meest milieuvriendelijke optie. Kijk voor meer informatie op onze website.

Omgaan met grote grazers

In dit nummer

- Omgaan met grote grazers
- Beleefroutes Holtingerveld
- Broedvogels Dwingelderveld
- Afvaldumping in natuur
- Ambitieuze plan ingediend
- Vijf zuilen met 360 graden films
- Sprinkelwark
- Uit de agenda

Jaargang 6
nummer 2 – 2020
Verschijnt 2x per jaar

In de grote natuurgebieden in Zuidwest-Drenthe worden grote grazers zoals Schotse Hooglanders en Sayaguesa-runderen ingezet bij het beheer. Ze zorgen voor een gevarieerd landschap en dragen bovendien bij aan de beleefswaarde. Bezoekers hebben in principe niets van ze te vrezen, mits ze een aantal basisregels in acht nemen. Want ook dieren hebben zo hun grenzen.

Omgaan met grote grazers

FOTO'S: GIJS BOUWMEESTER

Sayaguesa's: imposant maar vriendelijk

Ze zijn imposant, de Sayaguesa-runderen: groot, zwart en voorzien van markante horens. Je bent geneigd ze te associëren met Spaanse vechtstieren, maar dat is een heel ander ras. “Die zijn gefokt op temperament. Deze dieren zijn juist heel rustig”, vertelt Gijs Bouwmeester, die de kudde in het Drents-Friese Wold onder zijn hoede heeft. Dat blijkt als we samen op de groep van enkele tientallen dieren – stieren, koeien en kalfjes – af lopen. Ze kijken ons even aan en trekken zich dan bedaard een eindje terug, zodat de afstand tussen hen en ons in stand blijft.

“Het zijn mooie beesten”, vindt Gijs. Maar dat is niet de belangrijkste reden dat de Sayaguesa's hier lopen. “Ze zijn compleet zelfredzaam en daardoor zeer geschikt voor integrale begrazing. Het is een oud landbouwrass uit de omgeving van Zamora in Midden-Spanje, een hoogvlakte met een hard klimaat en een schrale begroeiing. Ze zijn gewend aan een karig bestaan en daardoor lenen ze zich uitstekend om juist voedselarme natuur te begrazen. En in een warme zomer gaan ze niet de hele dag in het water staan, zoals Schotse Hooglanders.”

Zoals alle runderen eten ze vooral gras en kruiden, maar ze lusten ook graag blad, takken en twijgen. Daarmee houden de dieren een gevarieerd landschap in stand. Zeker zo belangrijk als hun eetpatroon is hun groepsgedrag, vertelt Gijs. “We hebben een in sociaal opzicht complete kudde, dus met tientallen stieren in diverse leeftijden. Er zijn regelmatig gevechten om de rangorde en daardoor ontstaan stierenkuilen met kaal zand. Dat geeft extra diver-

siteit, allerlei kleine dieren zoals zandbijen en graafwespen profiteren daar bijvoorbeeld van.” Om ons heen zien we inderdaad al snel tientallen van zulke zandkuilen. En als op commando beginnen her en der stierenduo's te bakkeleien, waarbij in één geval een boompje het moet ontgelden.

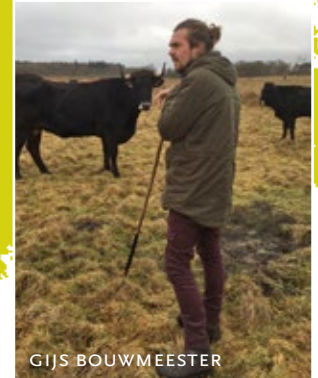
De kudde Sayaguesa's in het Drents-Friese Wold bestaat op dit moment uit ongeveer negentig dieren, inclusief kalfjes, vertelt Gijs. “Elk jaar is er aanwas en halen we enkele oudere dieren weg om het aantal in te perken. Die gaan naar andere natuurgebieden of naar de slacht.” De kudde begraast een gebied van zo'n duizend hectare in het zuidelijke deel van het Nationaal Park, met het complete scala aan landschappen, bos, heide en grasland, op grond van Natuurmonumenten én Staatsbosbeheer.

Hoe rustig Sayaguesa's ook zijn en hoe weinig ze zich ook aan mensen gelegen laten liggen, een confrontatie is nooit helemaal uitgesloten. Als dat gebeurt, is het eigenlijk altijd een kwestie van te weinig afstand. Dat gold ook voor de paar incidenten die er in de voorbije jaren waren. Gijs' advies aan bezoekers: “Geniet van de dieren, maar ga er verstandig mee om. Houd altijd afstand. Zie je een dier dat jou niet ziet, maak dan kenbaar dat je er bent. En als het dier niet wil wijken, moet jij wijken. Loop een stuk om of ga desnoods terug.”

Waarom grote grazers?

Grote grazers – in onze regio voornamelijk runderen, elders soms ook paarden – spelen een belangrijke rol in het beheer van natuurgebieden. Hun eetgedrag en sociale interactie zorgen ervoor dat delen van het landschap open blijven, op een manier die met maaimachines (afgezien van de praktische onhaalbaarheid daarvan) nooit bereikt zou kunnen worden: met veel variatie en geleidelijke overgangen tussen heide, grasland, ruigte, struikgewas en bos. Planten- en diersoorten profiteren op allerlei manieren van hun aanwezigheid, niet alleen door de grote variatie in leefplekken die ze creëren. De grote aantallen insecten die ze aantrekken zijn een voedselbron voor vogels; plantenzaden liften mee in hun vacht. Ook via hun poep verspreiden ze zaden en trekken ze insecten en daarmee ook andere dieren aan. Op de drollen van grazers groeien vaak bijzondere soorten paddenstoelen.

In gebieden waarin gestreefd wordt naar een zo natuurlijk mogelijke ontwikkeling, zoals het grootste deel van het Drents-Friese Wold, hoort begrazing als natuurlijk proces thuis. In heidegebieden kan begrazing door runderen een nuttige aanvulling vormen op de begrazing door schaapskuddes. De runderen grazen op een andere manier en hebben andere voorkeuren en daardoor een ander effect op de begroeiing.

GIJS BOUWMEESTER

Grote grazers in de drie grote natuurgebieden in Zuidwest-Drenthe

Drents-Friese Wold

- 80-100 Sayaguesa-runderen in gebied van 1.000 ha (Wapserveld, Dieverveld, deel Berkenheuvel)
- Doldersummerveld: 30 Schotse Hooglanders naast schaapskudde van ca. 350 Schoonebeeker heideschapen (ook op Wapserveld)
- Bouwersveld/Koelingsveld: 7 Schotse Hooglanders en 30 schapen

Dwingelderveld

- twee schaapskuddes van elk ca. 400 Drentse heideschapen plus 300 schapen in vast begrazingsgebied aan oostkant (inclusief geluidswal)
- daarnaast seizoensbegrazing (mei-november) met ca. 60 koeien

Holtingerveld

- schaapskudde van ca. 300 dieren plus 70 schapen in vast begrazingsgebied
- bij elkaar 24 Schotse Hooglanders in verschillende gebiedsdelen, waarvan 6 bejaarde dieren die hier hun laatste dagen slijten
- 8 Exmoorpony's aan noordkant gebied

Omgaan met grote grazers: gedragsregels

De grazers in onze natuurgebieden staan niet vijandig tegenover mensen, maar het zijn ook geen knuffeldieren! Neem daarom deze gedragsregels in acht.

- Blijf op minimaal 25 meter afstand.
- Laat de dieren met rust.
- Doorkruis de kuddes niet.
- Voer en aai de dieren niet.
- Houd honden aan de lijn! Loslopende honden zijn een grote bron van verstoring en onrust, met alle risico's van dien.
- Lees de bebording met regels bij het betreden van het begrazingsgebied.
- Wees u ervan bewust dat u overal binnen het begrazingsgebied vee tegen kunt komen, mogelijk in onoverzichtelijke situaties.

In, rond en vanuit het informatiecentrum op de toegangspoort Holtingerveld is van alles te doen. Wandel door de expositieruimte en ontdek het verhaal van dit unieke gebied. Bij het Toeristisch Informatiepunt en Brasserie Oer, die in hetzelfde pand gevestigd zijn, vertellen ze je graag hoe je het gebied vervolgens zelf kunt gaan ontdekken. Je vindt er wandel- en fietsroutes en kunt er terecht met vragen. Nieuw zijn de beleefroutes voor (gezinnen met) jonge kinderen.

Mammoetspoor

Ietsje langer, sinds eind vorig jaar, is er al het 'Mammoetspoor' voor (gezinnen met) kinderen van 6 tot 12 jaar. Zij gaan op pad met Moeno de Mammoet voor een spannende speurtocht langs hunebedden, grafheuvels en zwerfkeien. Onderweg is er van alles te doen. Ook de schaapskooi is in de route opgenomen.

Flardenroute

Een routes voor alle leeftijden is de 'Flardenroute'. Tijdens deze wandeling van ongeveer een uur luister je op een aantal plaatsen naar flarden uit het verleden. Zo maak je bijvoorbeeld de jacht mee van een groep rendierjagers.

FOTO: GUIDO LEK

Beleefroutes in Oerlandschap Holtingerveld

FOTO'S: GERRIT DE BOER

Kabouterspoor

De meest recente beleefroute, afgelopen zomer in gebruik genomen, is het Kabouterspoor. Dit is een route voor de jongste bezoekers. Kabouterkoning Vayak nodigt de kinderen uit om een grote pan feestsoep te maken voor zijn verjaardagsfeest. Wat kan er allemaal in de soep? Alles wordt verzameld in een grote houten kookpot.

Vooraf en na afloop kun je bij Brasserie Oer terecht voor een hapje en een drankje. De beleefroutes zijn gerealiseerd door IVN Natuureducatie en Staatsbosbeheer en mogelijk gemaakt dankzij een bijdrage van de provincie Drenthe en het Recreatieschap Drenthe.

Herinrichting gebouw toegangspoort

Bij de herinrichting dit najaar van de Toegangspoort wordt het Toeristisch Informatiepunt verplaatst naar de tentoonstellingsruimte. Met deze wijziging wordt een betere verbinding gemaakt tussen informatie over het Holtingerveld en de toeristische mogelijkheden in de regio. Brasserie Oer krijgt door deze herinrichting meer ruimte voor gasten om de anderhalve meter afstand te kunnen aanhouden, plus een af te sluiten ruimte om kleine groepen te kunnen ontvangen.

Kijk voor actuele openingstijden op:

www.holtingerveld.nl
www.brasserieoer.nl

Broedvogels Dwingelderveld: *jaar van gemengde gevoelens*

Hoewel diverse broedvogelsoorten het dit jaar goed deden in het Dwingelderveld, gaat 2020 bij vogelteller Joop Kleine niet vet geschreven de boeken in. “Het broedseizoen 2020 zal me waarschijnlijk bijblijven als een met (te) veel coronadrukke en een (te) droog voorjaar. Dit zijn waarschijnlijk ook meteen de hoofdoorzaken van de slechte broedresultaten van het vlaggenschip van het Nationaal Park, de kraanvogel.”

Kraanvogels zijn schuw en gevoelig voor verstoring. Ook droogte werkt erg in hun nadeel omdat hun nesten daardoor makkelijker bereikbaar worden voor ‘grondpredatoren’ zoals de vos. Acht paren wisten dit jaar slechts één kuiken groot te brengen: zes legsels mislukten of werden gepredeerd; één paar kreeg wel een kuiken uit een vervollegselsel, maar dat werd na twee dagen gepredeerd.

Weinig watervogels

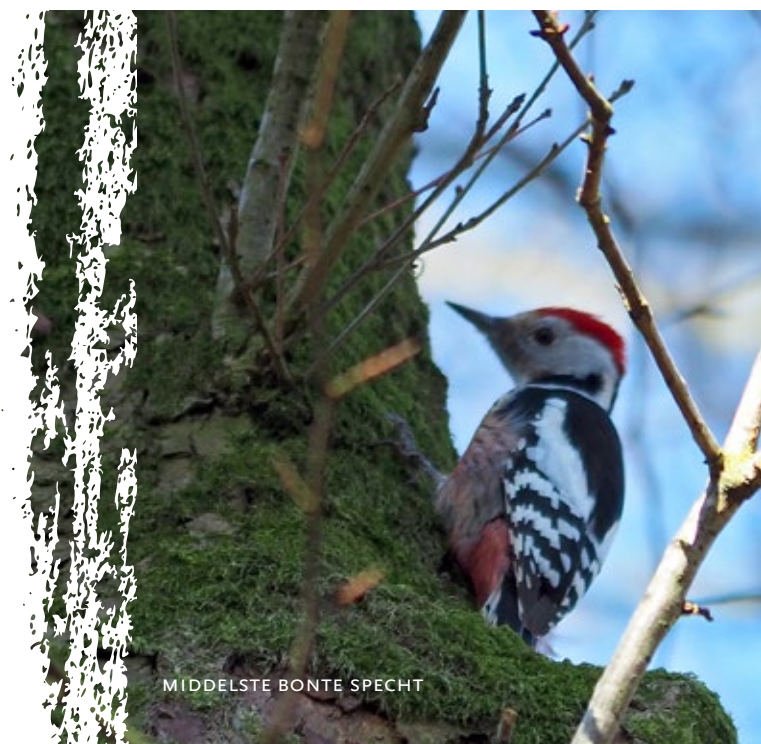
Het droge voorjaar was waarschijnlijk ook verantwoordelijk voor de lage reproductie van diverse watervogelsoorten. Ganzengezinnen met kuikens bijvoorbeeld werden dit jaar nauwelijks waargenomen. Nu is Joop daar niet erg rouwig om, maar ook andere soorten watervogels deden het slecht.

Het goede nieuws

Een aantal andere representatieve soorten verging het in 2020 een stuk beter:

- Zomertortel: 17 paar, met een cluster van 13 paar in het noordelijk deel van de boswachterij
- Nachtzwaluw: 35 paar; 14 in het heidegebied, 21 in de bossen
- Draaihals: 12 paar; 9 aan de randen van de hei, 3 in de bosranden
- Middelste bonte specht: 5 paar, alle in en rond De Bork/Oldengaerde
- Paapje: 26 paar, een verheugend aantal voor deze sterk bedreigde broedvogelsoort
- Fluits: met 95 paar opnieuw een topjaar in het Dwingelderveld
- Wielewaal: 83 paar, met name aan de randen van en in de bosjes van het heidegebied en langs de bosranden van vooral de zuidelijke bossen. Rond het Nationaal Park minstens 20 paar, vooral in het kleinschalig cultuurlandschap ten zuiden van het Dwingelderveld.
- Grauwe klauwier: 45 paar in het Nationaal Park, onder andere dankzij intensief speurwerk in het naseizoen. Verder 6 paar in het Ter Horsterzand en 5 paar aan de zuidrand in het kleinschalig cultuurlandschap.
- Raaf: 3 paar, waarvan 1 nestvondst. Evenals vorig jaar werden echter geen uitgevlogen jonge raven waargenomen.

Een stapel van tientallen vuilniszakken vol afval van een hennepwekerij. Vaten vol chemisch afval van de productie van xtc. De complete inhoud van een opgeruimde schuur. Dakplaten, vloerbedekking, een bankstel, koelkasten, televisies. Boa van Staatsbosbeheer Henk Slagter laat een reeks foto's zien van de onvoorstelbare troep die hij meermalen per week in zijn rayon in Midden- en Zuidwest-Drenthe aantreft. "Ik kan er wel een boek van schrijven." Collega André Pol van Natuurmonumenten herkent de beelden maar al te goed.

Beiden zijn het er over eens dat het dumpen van grof afval in de natuur toeneemt. "Dit voorjaar tijdens de lockdown was het nog veel erger", merkte Henk. "Ik heb veertig procent meer verbalen uitgeschreven dan in andere jaren. Mensen hadden tijd om te klussen en schuren op te ruimen. Dan zijn er lieden die het te veel moeite vinden om het afval weg te brengen, of die er niet voor willen betalen. En dan gooien ze het maar in de natuur."

Kosten en boetes

De terreineigenaar mag de rotzooi opruimen en draait meestal ook op voor de kosten. "Je bent er al gauw een paar uur mee bezig", aldus André. "Er moet een aanhanger komen, soms een trekker, soms heb je meerdere mensen

Afvaldumping in de natuur:

FOTO'S: HENK SLAGTER

Afvalregels gemeenten

Gemeente Westerveld

Grof afval en tuinafval kunt u inleveren bij het afvalbrengstation, Oeveraseweg 19 in Havelte. Hiervoor hebt u uw milieupas nodig. Bent u die kwijt, dan kunt u een nieuwe aanvragen via de website van de gemeente of tel. 038-4273777. Sommige soorten afval kunt u gratis storten, voor andere betaalt u 5 eurocent per kilo. Tuinafval kunt u op een aantal ochtenden in voor- en najaar gratis inleveren. U kunt grofvuil en snoeiafval ook op een aantal data laten ophalen. Dit kost voor grofvuil 10 euro per halve kubieke meter. Meer informatie, data en openingstijden: www.gemeentewesterveld.nl/Inwoners/Afval

Gemeente De Wolden

Grof afval en tuinafval kunt u inleveren bij de milieustraat aan de Slagendijk 11 in Zuidwolde. Hiervoor hebt u uw milieupas nodig. Een nieuwe pas kunt u aanvragen via de website van de gemeente. Veel soorten grof afval, inclusief tuinafval, kunt u altijd gratis storten. Voor enkele soorten hebt u recht op twee gratis stortingen. U kunt grof afval en tuinafval ook laten ophalen; dit kost respectievelijk 50 en 25 euro. Meer informatie, data en openingstijden: www.dewolden.nl/afval

Gemeente Ooststellingwerf

Grof afval en tuinafval kunt u inleveren bij de milieustraat in Oosterwolde (Nanningaweg 47b). U moet zich hiervoor aanmelden via de speciale app of via de website van Omrin. Tuinafval en enkele soorten grof afval kunt u gratis inleveren; voor andere betaalt u verschillende tarieven. U kunt het afval ook laten ophalen. Meer informatie over app, aanmelden en tarieven: www.omrin.nl/milieustraat/oosterwolde

nodig. En als het om asbest gaat mogen we het zelf niet opruimen maar moeten we er een gespecialiseerd bedrijf bij halen. Alleen voor afval van drugslabs is er een regeling waardoor we de helft van de kosten vergoed krijgen.” Staatsbosbeheer schat zijn kosten voor het opruimen (arbeid, transport en stort) landelijk op 2 miljoen euro per jaar, vertelt Henk.

Af en toe lukt het de boa's om de dader te achterhalen, zodat de kosten verhaald kunnen worden. Henk: “We kijken altijd of we in het afval een adres kunnen vinden of een andere aanwijzing. En soms krijgen we tips.” De dader kan dan niet alleen de rekening tegemoet zien, maar ook een fikse boete: een particulier betaalt 380 euro, een bedrijf (dan gaat het om een economisch delict) 1.000-1.500 euro.

Tuinafval

Een onderschat probleem is gedumpt tuinafval. Henk: “Mensen denken: dat is toch gewoon natuur? Maar je krijgt ongewenste plantensoorten in de natuur, die de inheemse flora kunnen verdringen. De Japanse duizendknoop heeft zich al zo verbreid, die is al haast niet meer te beheersen.” Reuzenberenklauw en reuzenbalsemien zijn andere bekende voorbeelden die terreinbeheerders veel kopzorgen en kosten bezorgen. Daarnaast zorgt tuinafval voor voedselverrijking, waar woekeraars als brandnetel en braam van profiteren ten koste van andere planten. “Het beetje natuur dat we in Nederland nog hebben, laten we daar zuinig op zijn”, aldus Henk.

Tips? Iets gezien? Geef het door

Oproep van de boa's: “Als u ziet of vermoedt dat ergens afval gedumpt wordt, meld het, liefst met een foto erbij of met het kenteken van de auto.

Denk daarbij wel altijd aan uw eigen veiligheid.”

Telefoonnummers om een tip door te geven:

- Natuurmonumenten Zuid-Drenthe: 0522-476200
- Staatsbosbeheer Dwingeloo: 0521-596600
- Staatsbosbeheer Smilde: 0592-459431
- Als u niet weet wie de terreineigenaar is, kunt u ook bellen met de Milieuklachtenlijn van de provincie Drenthe: 0592-365303.

Gemeente Midden-Drenthe

Grof afval en tuinafval kunt u inleveren bij de milieustraat in Beilen (Eursing 2a). Onder meer grof tuinafval, hout en puin kunt u ook kwijt bij de firma Koers, Grietmanskijk 5 in Bovensmilde (zie www.kks.nl). Bepaalde soorten grof afval zijn gratis; voor andere, waaronder grof tuinafval, betaalt u 10 euro per kubieke meter. Ophalen is ook mogelijk. Meer informatie: www.middendrenthe.nl

Meer weten?

- Veel tips over het verminderen van afval zijn te vinden op www.milieucentraal.nl/minder-afval
- Staatsbosbeheer heeft op zijn website een dossier over de afvalproblematiek: www.staatsbosbeheer.nl/over-staatsbosbeheer/dossiers/afval-in-de-natuur

Stuurgroep vraagt rijkssubsidie voor ambitieus plan

Het Rijk stelt voor 2021 tot en met 2023 6 miljoen beschikbaar voor Nederlandse Nationale Parken om toe te groeien naar de nieuwe 'standaard voor de Nationale Parken'. De Stuurgroep Regionaal Landschap Drents-Friese Grensstreek heeft voor de beide Nationale Parken Dwingelderveld en Drents-Friese Wold samen een ambitieus plan bij het Rijk ingediend. Het projectplan voor drie jaar omvat 1,5 miljoen euro, waarvan 750.000 rijkssubsidie gevraagd is. Als we deze subsidie toegekend krijgen, betekent dat de komende drie jaar een verdubbeling van ons budget.

De nieuwe landelijke standaard is na de verkiezing van het Mooiste natuurgebied van Nederland in 2016 door Rijk en provincies samen met veel maatschappelijke organisaties ontwikkeld. De basisgedachte van de standaard is dat de natuur in de Nationale Parken beter beschermd en beleefd kan worden als ook het omliggende landschap met zorg wordt ontwikkeld. Dat is ook de gedachte van waaruit we in de Drents-Friese grensstreek sinds 2013 werken. Toen is de Stuurgroep Regionaal Landschap begonnen de twee Nationale Parken en het Holtingerveld in samenhang met het tussenliggende landschap en de dorpen te bekijken.

In 2015 hebben we samen met inwoners en ondernemers gewerkt aan een Ontwikkelagenda voor het gebied. Daaruit zijn mooie initiatieven gekomen zoals Sterrendorp Dwingeloo en ontwikkeling van de Vijfsprong bij Dwingeloo.

Vijf onderdelen

Wij zijn dus al op weg in de goede richting, maar het kan altijd beter. Het projectplan bestaat uit vijf onderdelen. We gaan inzetten op

- 1) het ontwikkelen van een gezamenlijke visie op landschap;
- 2) een impuls voor landschapsbeheer en onderhoud met inwoners en agrariërs, met aandacht voor koppeling met transitieopgaven op het gebied van klimaat, energie en landbouw;
- 3) een impuls voor duurzaam toerisme, met aandacht voor inpassing van bedrijven in het landschap, nieuwe belevingen, bezoekersontvangst en kwaliteit van recreatievoorzieningen;
- 4) aandacht voor natuureducatie, om de betrokkenheid bij natuur- en landschapsbeheer te versterken;
- 5) een passende organisatie- en bestuursvorm, vanuit het principe van 'noaberschap'.

Belangrijke lijnen in het plan zijn versterking van de verbondenheid met en trots op de regio, en zorg voor een aantrekkelijk landschap tussen en rondom de grote natuurgebieden.

Het plan dat we hebben ingediend is te vinden op onze startwebsite: www.provincie.drenthe.nl/regionaallandschap/achtergrond-info

Voor vragen of meer informatie kunt u contact opnemen met het secretariaat van de Nationale Parken (zie voor adresgegevens het colofon op de achterpagina van deze Veldwijzer).

Sprokkelwark

FOTO: BUROFLUKS

Bekijk de topgebieden in Zuidwest-Drenthe in 360°

De Nationale Parken Drents-Friese Wold en Dwingelderveld, het Oerlandschap Holtingerveld en de Koloniën van Weldadigheid hebben elk hun toegangspoorten waar de bezoekers alle informatie kunnen krijgen over wandelen, fietsen, paardrijden, natuur en (cultuur)historie. Via vijf nieuwe informatiezuilen verwijzen de bezoekerscentra nu ook naar elkaar en nodigen ze mensen uit om ook de andere gebieden eens te bezoeken.

Bij wijze van voorproefje kunnen bezoekers via zeventien 360 graden-films een kijkje nemen in de andere gebieden. Daarvoor zijn VR-brillen aan de zuilen gekoppeld; deze zullen in gebruik worden genomen zodra het corona-protocol van de beheerder dat toestaat. De films zijn echter ook te bekijken via de eigen smartphone of tablet.

De nieuwe informatiezuilen staan in het Huis van Weldadigheid in Frederiksoord, de Toegangspoort Holtingerveld aan de Helomaweg in Havelte, het Buitencentrum Drents-Friese Wold in Terwisscha (Appelscha), de TIP aan de Bosweg in Diever en het Bezoekerscentrum Dwingelderveld aan de Benderse in Ruinen.

De films bevatten bijzondere beelden van unieke momenten. Zo is er gefilmd bij zonsopkomst op het Aekingerzand in het Drents-Friese Wold, vanuit de vogelkijkhut bij de Davidsplassen in het Dwingelderveld, in de Koloniën van Weldadigheid en bij de hunebedden bij Havelte in het Holtingerveld. Natuurlijk ontbreken ook de schaapskuddes niet. U kunt de films ook thuis bekijken via deze link: <https://tinyurl.com/geniuslocus>
Of gebruik de QR-code:

Op het spoor van de dieren van het Wold

Sinds juni kunt u het Beleeffietspad door het gebied Oude Willem volgen. Een prachtig meanderend, 3 kilometer lang fietspad dwars door het hart van het Nationaal Park Drents-Friese Wold. Het voert door verschillende typen natuur zoals hoog dicht bos, open stukjes vlinderweiland en het herstelde open beekdal met de slenken. Overal in die natuur leven dieren. De meeste daarvan zie je zelden, maar sommige dieren zoals das, vos en marter hebben in het beton van het fietspad hun sporen ('prenten') achtergelaten. Naast de prenten staan qr-codes, waardoor u op uw smartphone korte maar pakkende informatie over het betreffende dier kunt lezen.

Langs het pad zijn nog veel meer voorzieningen aangebracht om de beleving te versterken, zoals een hoge uitkijkheuvel, observatieschermen voor wild en beleefzit- en ligbanken. Het Beleeffietspad is mogelijk gemaakt door een subsidie van de provincie Drenthe in het kader van het project 'Op Fietse'.

FOTO: JANTSJE BIJMHOLT

Bossen en bosbeheer

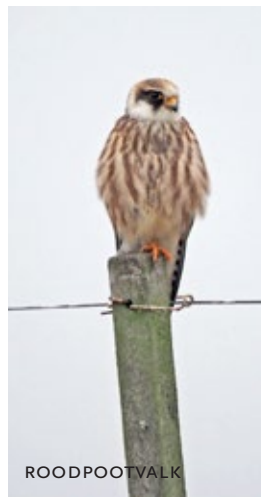
Het themanummer over bossen en bosbeheer heeft duidelijk voorzien in een behoefte. Er kwam zo veel vraag naar – ook van buiten de regio van Veldwijzer – dat het themanummer later nog is aangevuld en van een speciaal kaft is voorzien. Deze brochure is gratis te downloaden op: www.nationaalpark-dwingelderveld.nl/bezoekersinformatie/veldwijzer-o/

De oude bossen in de Natura 2000-gebieden vergen speciale aandacht. In de beheerplannen die voor deze gebieden zijn opgesteld is hiervoor een onderzoeksvraag opgenomen omdat niet helemaal duidelijk was hoe verzuurde waardevolle bossen moeten worden beheerd. Daarom heeft de provincie Drenthe een aantal bosonderzoekers opdracht gegeven om te bezien wat er aan de hand is in die bossen en hoe het beheer het best aangepakt kan worden. Dat onderzoek is nu klaar. Er blijkt uit dat de bossen in Drenthe nog steeds erg waardevol zijn, en mogelijk zelfs de beste voorbeelden van dit soort bossen in Nederland bieden. Omdat er wel sprake is van achteruitgang, komen de onderzoekers tot voorstellen zoals het toevoegen van kalk aan verzuurde bodems. In een volgende Veldwijzer kunt u meer lezen over deze bossen en de ideeën om ze duurzaam te beheren.

Heischraal grasland in de lift

In Veldwijzer is al eens aandacht geschonken aan de zeer soortenrijke heischrale graslanden in onze regio. Vanuit Natura 2000 is de wens uitgesproken om de kwaliteit van deze graslanden te verbeteren en de oppervlakte te vergroten. Daarvoor zijn diverse projecten gestart op het vlak van beheer, herinrichting, de uitwisseling van maaier en zaden en onderzoek naar de bodem. Geleidelijk aan krijgen deze zaken hun beslag. Uit het onderzoek is bijvoorbeeld gebleken dat de bodem van veel van de bestaande heischrale graslanden ernstig is verzuurd. In sommige gevallen is het haast een raadsel dat bepaalde soorten, zoals knollathyrus en valkruid, er nog groeien. Met andere woorden: zonder actief beheer zullen deze soorten als sneeuw voor de zon verdwijnen. Daarom zijn de beheerders op basis van het onderzoek gestart met het voorbereiden en uitvoeren van maatregelen die de negatieve spiraal moeten doorbreken. Denk daarbij aan bekalken om de verzuring tegen te gaan, kleinschalig plaggen, maaien en afvoeren, het dichten van greppels, etc. Daardoor zullen de heischrale graslanden weer in kwaliteit toenemen. Om sommige plaatsen is dat beheer al langer aan de gang en zien we positieve resultaten, zoals op de Havelterberg, waar op een klein perceel voormalige landbouwgrond nu prachtige soorten bloeien als gevlekte orchis, welriekende nachtorchis, fraai hertshooi, kleine bevernel en – massaal – grasklokje. Bovendien is dit perceel nu een paradijs voor dagvlinders en bijen. Herstel is dus goed mogelijk!

ROODPOOTVALK

SLANGENAREND

Slangenarend, roodpootvalk en ander vogelspul

Sinds een jaar of tien zijn in onze regio soms slangenarenden te zien. Eerst alleen in het Fochteloërveen, maar de laatste jaren ook elders. In 2020 waren er maar liefst drie slangenarenden tegelijkertijd aanwezig in het Drents-Friese Wold. Vooral de heringerichte graslanden van de Oude Willem en de Hertenkamp waren in trek, mogelijk omdat zich hier veel ringslangen in verstopten. Ook de zwarte ooievaar deed zich tegoed aan klein dierspul in de Oude Willem. Vogelaars van heinde en verre trokken naar het Drents-Friese Wold om beide soorten in beeld te krijgen. Ook in het Dwingelderveld hield zich weer gedurende langere tijd een slangenarend op. Ringslangen zijn hier niet veel, zodat de vogels het moeten doen met de veel kleinere adder en de nog kleinere gladde slang. Opvallend is dat ook hier een zwarte ooievaar is gezien. In 2020 zijn behalve de slangenarend minimaal nog drie arendsoorten in de regio aanwezig geweest: zeearend, visarend en dwergarend.

Een bijzondere roofvogel die het Dwingelderveld meerdere keren heeft bezocht afgelopen half jaar is de roodpootvalk. Deze kleine valk hoort in meer oostelijke streken thuis, maar 'waait' soms met oostenwinden onze kant op. In 2020 waren er soms tot vier exemplaren tegelijk aanwezig, vooral rond het Holtveen en de Benderse Berg. In de nazomer zijn zelfs jonge vogels gezien, die bij wijze van spreken vers uit het ei hiernaartoe zijn gevlogen.

De rode wouw is inmiddels een vaste waarde in het gebied. Ook in 2020 hebben er weer twee paren in onze regio gebroed. De oudervogels, maar ook ongepaarde jonge dieren, lieten zich in de wijde omtrek zien, zoals in het Dwingelderveld en Hovingerveld. Let er volgend jaar maar eens op. Deze aaseter is een zeer sierlijke roofvogel met een opvallende, diep ingesneden staart. Onmiskenbaar!

Zwarte ooievaars werden op meer plekken in de regio gezien. Lange tijd verbleef er een zwarte ooievaar in het Reestdal, samen met 'gewone' ooievaars en een roze pelikaan! Ook bij Ruinen werd regelmatig een zwarte ooievaar gezien. Dat bleek echter geen 'gewone' zwarte ooievaar te zijn, maar de Abdim's ooievaar uit Afrika. Dit beest kwam echter niet uit Afrika, maar is een ontsnapte vogel die door iemand gehouden werd.

HAVELTERBERG

Heringericht Noorderdijk: plantenparadijs

Sinds het Noorderdijk in het hart van het Dwingelderveld is heringericht volgen onderzoekers van diverse disciplines de ontwikkelingen van flora en fauna. Ook in 2020 verscheen er een tussenrapportje over de stand van zaken. Daarbij bleek dat zich diverse soorten van de Rode Lijst hebben gevestigd. Op die lijst staan soorten die gevaar lopen uit te sterven. In 2020 bloeiden er soorten als kleine zonnedaauw, grondster, klokjesgentiaan, moeraswolfsklauw en zelfs twee soorten orchideeën. Verder hebben de meeste rozenkransjes die vier jaar geleden zijn gezaaid in een proef om deze uitgestorven soort teug te brengen, de drie droge zomers overleefd. Sterke jongens, die rozenkransjes. Hoe diverser de flora van het Noorderdijk zich ontwikkelt, hoe meer kansen dit gebied biedt aan loopkevers, dagvlinders en vogels. Zo is het heideblauwtje er al een vaste gast en behoort de grauwe klauwier al tot het meubilair. Leuk is ook dat de jeneverbes lokaal voet aan de grond krijgt. In 2020 werden weer meer jonge exemplaren gevonden.

KLOKJESGENTIAAN

Nico Driessen met pensioen

Afgelopen najaar ging IVN-medewerker Nico Driessen met pensioen. Iets om niet ongemerkt voorbij te laten gaan. Nico was namens IVN vele jaren coördinator communicatie en educatie van het Nationaal Park Drents-Friese Wold, en de afgelopen zes jaar ook van het Nationaal Park Dwingelderveld. Door zijn inzet zijn de gastheren-netwerken van recreatieondernemers van beide Parken flink verstevigd en uitgebouwd. Ook zette hij het Scholennetwerk voor natuureducatie in het voorgezet onderwijs op en is het aan hem te danken dat in beide parken Junior Rangers actief zijn. Nico was tevens een gewaardeerd redactielid van dit blad. Hij bracht mensen bij elkaar en zette ontwikkelingen in gang, maar hoefde niet zo nodig zelf op de voorgrond te treden. De functie van Nico – inclusief de plek in de redactie van Veldwijzer – is inmiddels overgenomen door Wim Meijberg. Welkom Wim. En vooral: heel erg bedankt Nico; het ga je goed!

FOTO: ANDRE BRASSE

Vuilnis in de natuur

'Ik als boswachter stoort mij mateloos aan al het vuilnis dat achterblijft in de natuur. Niet alleen in mijn eigen gebied, maar ook in de bossen waar ik privé wandel. Ik kom elke keer terug met een tas vol rommel van anderen. Stoort jij je nu ook aan de laksheid van anderen en ruim je al afval op, neem dan contact met mij op. Ik zorg dan voor ondersteuning in de vorm van vuilniszakken en haal de volle zakken voor je op. Stuur een mail naar l.koel@staatsbosbeheer.nl

Groeten, Liesbeth Koel, boswachter in het Drents-Friese Wold'

FOTO: HENK SLAGTER

Junior Rangers Drents-Friese Wold weer gestart

Elke eerste zaterdagmorgen van de maand tussen 9.00 en 12.00 uur komen wij bij elkaar. Wij zijn jongeren in de leeftijd van 12 tot 18 jaar met passie voor natuur. We worden opgeleid tot ambassadeur van het Nationaal Park. Om een idee te geven, dit is het programma (de eerste activiteiten zijn al geweest):

- Kerstbomen
- Aan het werk in het DFW
- Videoproject JR in het DFW (Youth+)
- Avondwandeling (dus niet 's morgens)
- Vlinderpad Vrouwenpad herstellen
- Mieren
- Excursie Doldersummerveld
- Eindejaarskamp

Ook in het Dwingelderveld is een groep Junior Rangers actief. Kijk voor meer informatie op de website van de Junior Rangers: www.ivn.nl/junior-rangers. Hier kun je lezen wat wij doen en wie wij zijn. Heb je vragen of wil je nu al eens mee lopen, mail dan naar l.koel@staatsbosbeheer.nl

FOTO: HENK VAN DER MEULEN - HET DRENTSE LANDSCHAP

Wespindief terug met schat aan gegevens

De wespindief is een van de bijzondere bewoners van het Drents-Friese Wold: een roofvogel die wespenbroed eet en in Afrika overwintert. Een wespindief die hier is gevangen en gezenderd, is na vier jaar weer teruggevonden in het Drents-Friese Wold en deelt een schat aan data! Meer hierover in de volgende editie van Veldwijzer.

Uit de Agenda

Activiteiten onder voorbehoud van coronabeperkingen

Drents-Friese Wold

Zo 6 dec 13.30-15.30 uur

Ontmoetingswandeling

Een ontspannen wandeling waarbij u geniet van de natuur in winterrust. Tegelijkertijd kunt u nieuwe sociale contacten opdoen en bestaande versterken. De gids heeft een mooie route uitgestippeld. Na afloop is er koffie of thee met iets lekkers.

Woensdag 30 december 18.30 – 21.00 uur

Vollemaanwandeling

Ga mee met de gids van Staatsbosbeheer en geniet van het licht van de volle maan op de zandduinen van het uitgestrekte Aekingerzand. Een unieke ervaring! Inclusief koffie of thee.

Informatie bij Buitencentrum Drents-Friese Wold, tel. 0516 464020; opgave via www.staatsbosbeheer.nl/activiteiten

Dwingelderveld

za 12 en ma 21 dec 10.30-14.00 uur

Snertwandeling

Je maakt een heerlijk wandeling door het winterse Dwingelderveld. Rond lunchtijd kom je aan bij het theehuys Anserdennen waar een lekkere kop snert wacht. Meer informatie en opgave via www.natuurmonumenten.nl

di 22 en di 29 dec, verschillende starttijden

OERRR winterdag – viltten

Tijdens de kerstvakantie lekker viltten met schapenwol. Maak er een mooi schilderijtje van. Op drie verschillende tijdstippen kun je een tafel huren waaraan je met je gezin of familie kunt knutselen. Meer informatie en opgave bij bezoekerscentrum Dwingelderveld, tel. 0522 472951.

Buitencentrum Drents-Friese Wold
Terwisscha 6a
8426 SJ Appelscha
0516 - 464020

Bezoekerscentrum Dwingelderveld
Benderse 22
7963 RA Ruinen
0522 - 472951

Poort Holtingerveld
Van Helomaweg 14
7971 PX Havelte
0521 - 341222

Websites
www.np-drentsfriesewold.nl
www.np-dwingelderveld.nl
www.holtingerveld.nl
www.regionaallandschap-drenthe.nl

Twitter

@NationaalParkDF
@Dwingelderveld
@BCDwingelderveld

Facebook

www.facebook.com/gastherendfw
www.facebook.com/dwingelderveld

Instagram

[bezoekerscentrumdwingelderveld](https://www.instagram.com/bezoekerscentrumdwingelderveld)

Colofon

Redactie

Henk van den Brink (eindredactie),
Joris Blankena, Hans Dekker, Nico
Driessen, Mariet Keuning, Renate
Sanders, Hanna Schipper, Catrien
Scholten

Redactieadres

Secretariaat Regionaal Landschap,
Postbus 122, 9400 AC Assen
0592 - 36 55 55
dwingelderveld@drenthe.nl
drents-friese-wold@drenthe.nl

Grafische vormgeving

Provincie Drenthe

Fotografie

Hans Dekker, tenzij anders vermeld

Veldwijzer is een periodieke uitgave met nieuws en achtergronden van Nationaal Park Drents-Friese Wold, Nationaal Park Dwingelderveld en Oerlandschap Holtingerveld. Het blad verschijnt twee maal per jaar, wordt huis aan huis bezorgd rond de gebieden, en is verkrijgbaar in de bezoekerscentra van Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer.

Oplage: 22.500.
© Stuurgroep Regionaal Landschap
Drents-Friese grensstreek 2020

Teksten van dit informatiebulletin mogen gebruikt worden voor niet-commerciële doeleinden, onder vermelding van de bron.

